

regionale pe diverse aspecte tematice. Învățământul superior urmează să se concentreze, de asemenea, pe o constantă cooperare dintre universități și mediul economic, or, acestea trebuie să devină adevărate incubatoare de știință și idei inovative pentru promovarea bunelor practici și schimbărilor în educație, crearea noilor medii, eficiente și motivante, de dezvoltare și învățare pe parcursul vieții pentru toți cetățenii, îmbunătățirea funcționalității și a calității sistemului educațional.

BIBLIOGRAFIE

1. Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova Europeană 2030” - <https://gov.md/ro/moldova2030>
2. Cadrul de referință al curriculumului universitar / aut.: Nina Bîrnaz, Otilia Dandara, Viorica Goraș-Postică; Min. Educației al Rep. Moldova. – Chișinău: CEP USM, 2015. – 128 p.
3. Codul educației nr. 152/2014 - <http://lex.justice.md/md/355156/>
4. Decretul Parlamentului RM nr. 103/2020 pentru ratificarea Acordului de finanțare (Proiectul „Învățământul superior”) dintre Republica Moldova și Asociația Internațională pentru Dezvoltare - https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=122207&lang=ro
5. Hotărârea Guvernului nr. 482/2017 pentru aprobarea Nomenclatorului domeniilor de formare profesională și al specialităților în învățământul superior - https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=131472&lang=ro

OPORTUNITĂȚILE CADRULUI INSTITUȚIONAL PENTRU IMPLICAREA ÎN CERCETAREA ȘTIINȚIFICĂ A CADRELOR DIDACTICE

THE OPPORTUNITIES OF THE INSTITUTIONAL FRAMEWORK FOR THE INVOLVEMENT OF TEACHING STAFF IN SCIENTIFIC RESEARCH

*SADOVEI Larisa, dr., conf.univ.
Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău*

*SADOVEI Larisa, PhD, Associate Professor,
State Pedagogical University "Ion Creanga" from Chisinau*

ORCID: 0000-0002-1739-3766

CZU: 378.091:001.89

DOI: 10.46727/c.09-12-2022.p10-16

Rezumat: În articol sunt prezentate perspectivele de continuare a dezvoltării profesionale a cadrelor didactice prin implicarea în cercetările educaționale. Instituția unde activează, reprezintă un cadru stimulator de oportunități de cercetare a fenomenului educațional, de la identificarea problemei la soluțiile propuse și validate experimental. Experiența implicării cadrelor didactice în cercetarea-acțiune constituie modelul de perfecționare continuă, de sporire a nivelului de competențe profesionale și de cercetare.

Cuvinte-cheie: cadru instituțional, cercetare științifică, cercetare-acțiune, competența de cercetare

Abstract: The article presents the prospects for continuing the professional development of teaching staff through involvement in educational research. The institution where he works, represents a stimulating framework of research opportunities for the educational phenomenon, from identifying the problem to proposed and experimentally validated

solutions. The experience of teaching staff involvement in action research constitutes the model of continuous improvement, of increasing the level of professional and research skills.

Keywords: institutional framework, scientific research, action research, research competence

Măsura, în care cadrele didactice se manifestă în rolul de cercetător, este argumentată de componentele procesului de predare-învățare-evaluare, acțiuni ale procesului de învățământ, care implică organizarea demersului didactic cu multă rigurozitate în coerența administrării conceptelor la nivelul conținuturilor educaționale.

Un cadru didactic se asociază cu rolurile demonstrate plenar în activitatea profesională, manifestându-se ca un generator de cunoștințe, un metodolog, un evaluator, un creator de situații de învățare, un observator prin constatări, și nu se mai face evident prin funcția de „transmițător de învățare”, construindu-și un profil indispensabil activității didactice, de cercetător [8]. În contextul afirmației în cauză, savantul francez Andre De Peretti, în lucrarea „Educația în schimbare”, prezintă rolurile educatorului modern, rolul de cercetător fiind poziționat pe prima linie a cercului și dezvoltat de alte două „subroluri” (experimentalist și clinician), definite de funcțiile acestora: pentru rolul de experimentalist – creator al situațiilor de învățare, didactician și observator; pentru rolul de clinician (în sens de consilier psihologic sau psihoterapeut) – director al proiectelor, analist al practicilor și informațiilor.

Competența de cercetare întregește prin completare statutul de practician al profesorului, adăugându-i-se cel de cercetător, acest statut fiind nu doar necesar, ci și eficient în ameliorarea activității profesionale, având în vedere atribuțiile specifice postului:

- analiza și transpunerea în proiecte didactice a elementelor curriculumului educațional;
- fundamentarea proiectării didactice pe criterii de esențialitate, în vederea facilitării învățării și reglării procesului educațional, în funcție de ritmul de asimilare proprii grupului instruit;
- respectarea normelor de elaborare în realizarea documentelor de proiectare didactica;
- compararea situației reale cu cea proiectata, adaptând planificarea în conformitate cu situația reală și situațiile de învățare existente;
- stabilirea strategiilor didactice, în scopul remedierii deficiențelor procesului educațional și înregistrării rezultatelor scontate la evaluare;
- diseminarea, evaluarea și valorizarea activităților didactice curriculare;
- elaborarea metodologiei lecției prin selectarea situațiilor de învățare, care să stimuleze gândirea elevului, să-i formeze deprinderile de muncă și studiu, necesare instruirii pe durata întregii vieți etc. [9].

Profesorul modern, în opinia M. Bocoș, este un practician, cu o continuă reflecție asupra activității sale, dezvoltând profesionistul din sinte în domeniul educației: își proiectează traseul profesional în conformitate cu exigențele curriculumului școlar, se adaptează circumstanțelor și dirijează reflexiv procesul educațional [1, p. 4]. De aceeași părere este și I. Botgros, când analizează valoarea profesională a cadrului didactic, ca cercetător științific al activităților instructiv-educative personale. „Profesorul este un autentic cercetător al demersurilor didactice, care identifică dificultățile educaționale apărute, propune modalități de depășire a acestora și

implementează propriile inovații la nivelul clasei de elevi. Competența de investigare științifică a propriei activități ține de metacogniție sau de cunoașterea despre cunoaștere, pe care cadrul didactic o deține și se referă la funcționalitatea și eficiența propriei cogniții, la procesele care dirijează activitățile cognitive în procesul executării lor. Aspectul fundamental al metacogniției este autocunoașterea, adică o mai bună cunoaștere de sine, a propriilor calități forte și slabe, pentru a deveni mai flexibil în antrenarea potențialului intelectual în activitățile/strategiile didactice utilizate în diverse condiții educaționale”, subliniază autorul [2, p. 3].

Complementaritatea dintre predare și cercetare este evidentă, având stratul de fundamentare asemănător, ambele sprijinind dobândirea de noi cunoștințe, care descriu anumite proprietăți structurate și permit deducerea și operaționalizarea teoriilor inițiale, pentru a obține rezultate din acțiune, în condiții de maximă eficiență. De fapt, învățământul și cercetarea reclamă din partea celor care activează în aceste domenii, aceleași calități și competențe. O analiză a unității de sens a conceptului de cercetare imprimă concluzia, că noțiunea de cercetare e aproape identică cu investigația, și reprezintă trecerea de la ceva ce este necunoscut la ceea ce poate fi exprimat în termeni științifici, având în vedere particularitățile cunoașterii științifice la nivel de formă, metode, procedee de verificare, limbaj.

O bună parte din cei care au optat pentru statutul de cadru didactic sunt dispuși să parcurgă drumul carierei, crescând treptat în complexitate „în limitele profesiei și ale specializării asumate, dar și cu multiple posibilități de afirmare ca buni observatori și experimentați cunoscători ai fenomenului educativ, în care ei însuși au fost implicați”. Cercetarea în educație și învățământ are un camp larg de manifestare, este domeniul care generează teme, subiecte, dileme, ce pot fi abordate prin diferite căi: de la documentarea tematică la teorii, modele, strategii, în opinia E. Enăchescu „cercetarea devenind o preocupare perpetuă în realizarea funcției prospective” [5, p. 17].

Oportunitățile cadrului instituțional pentru implicarea în cercetarea științifică a cadrelor didactice sunt multiple și devin realizabile pentru cadrele didactice interesate de cercetare, dispuse să rezerve timp pentru exerciții practic-aplicative și să-și perfecteze continuu modalitățile de exprimare în stilul științific. În științele educației, nevoile de cercetare se disting din problemele identificate la nivelul procesului (dar și a sistemului de învățământ), „laboratorul este clasa ori sala de curs, subiecții sunt elevii/studentii/cursanții, iar cei interesați în actul cercetării sunt educatorii practicieni sau profesioniștii în științele educației”, afirmă autoarea [5, p. 18-25].

De fapt, includerea teoriei și practicii cercetării științifice în pregătirea pentru profesia de cadru didactic în perioada studiilor universitare, asigură formarea competenței de cercetare într-un cadru sistemic, organizat și provocator la cercetări interesante prin incitarea curiozității pentru descoperirea soluțiilor la problemele fenomenului educațional.

O inventariere exhaustivă a funcțiilor universității contemporane, îl determină pe A. Marga să constate faptul, că în ziua de azi aceste funcții sunt asumate comprehensiv de către universitate. Prin exemplul universităților din Europa, autorul desemnează universitatea drept resursă instituțională-cheie în procesul de construcție a economiei bazate pe cunoaștere, prin funcțiile sale, ***universitatea fiind considerată principalul producător de noi cunoștințe prin activitățile de***

cercetare [6, p. 94].

În orice instituție de învățământ superior, cercetarea este asociată conceptelor ce o definesc, principiilor după care se conduce și valorilor instituționale generale, acestea fiind declarate direcții prioritare în realizarea funcțiilor clasice ale universității. Analiza pe orizontală a nivelurilor de calificare concretizează categoriile și tipurile de competențe în raport cu cele trei cicluri de studii universitare: licență, master și doctorat. Cercetarea științifică este prezentă în fiecare din aceste trei cicluri de studii superioare, evidențiind creșterea nivelului de competențe și a gradului de calificare profesională prin sporirea valorii adăugate la fiecare tip de competență, odată cu trecerea de la un nivel de calificare universitară la altul.

Cadrul instituțional universitar reprezintă contextul de dezvoltare a competențelor profesionale, inițierea studenților-pedagogi în cercetarea științifică fiind realizată la nivelul formelor stabilite de didactica universitară:

- cursurile de metodologie a cercetării științifice;
- seminariile de diferite tipuri, cu precădere, axate pe referate științifice și rezolvări de situații pentru confirmarea ipotezelor;
- activități aplicative și științifice, cu participarea la semnarrii, colocvii, simpozioane științifice studențești;
- practica psihopedagogică – resursă de investigare a problemelor de cercetare și suport de exerimenatre a intervențiilor cu caracter formativ;
- scrierea lucrării de cercetare la absolvirea ciclului universitar, în formatul unui raport de cercetare a unei probleme sau elaborarea unei teze, în baza studierii literaturii de specialitate la o team, în vederea formulării problemei de cercetare și ale direcțiilor de soluționare a problemei.

În linii generale „cadrul instituțional” se referă la standarde, norme, proceduri, decizii, reglementări unitare sau alte dispoziții oficiale care atribuie responsabilitatea principală, precum și autoritatea unei organizații cu responsabilități de organizare, monitorizare și evaluare a procesului de învățământ, inclusiv, acorduri sau proceduri pentru a facilita schimbul de date pentru diverse parteneriate operaționale [10]. Carta universitară, regulamentele de nivel instituțional și curriculumul universitar sunt mijloacele de bază în identificarea oportunităților cu privire la creșterea nivelului de competențe și exploatarea resurselor motivaționale pentru o carieră profesională de succes.

În efortul de a surprinde specificul cercetării în educație, studenții asimilează conceptele, termenii și noțiunile, elementele ce fac distincția între cercetarea științifică și alte forme de investigare curentă a fenomenelor educative (cunoașterea personalității elevului, metode și procedee de instruire și evaluare, simulare motivațională); principalele tipuri de cercetare și criteriile de clasificare, sistemul de metode, importanța experimentului în cercetarea educației, deontologia cercetării și alte teme de interes, care să deschidă oportunități de transfer a cunoștințelor în activitatea profesională. În acest sens, „profesorul care parcurge un demers ștr aiințific în unitatea în care își desfășoară activitatea didactică, are obligația de a valorifica tot ce a asimilat anterior, în anii de formare inițială, dar și de a-și lărgi considerabil sfera de cunoaștere în

domeniul cercetării educaționale”, subliniază [5, p. 86], în ideea exersării continue a practicilor formate. Mai mult, autoarea consideră, că lucrările de licență și master au avut un anumit impact formativ, determinat direct de efectul studiilor superioare la o etapă, dar „un profesionist, va tinde să depășească, prin tot ce întreprinde, condițiile cercetării, calitatea actelor investigaționale, pentru a avansa cu adevărat în propria formare profesională”. O lucrare de grad didactic devine superioară lucrării de licență sau masterat, în virtutea „încununării unui parcurs profesional cu rezultate didactice și educative, participări la evenimente metodice și științifice, studiu de documentare neîntrerupt și experiențe continue de învățare proprie și de la cei mai experimentați”, afirmă autoarea.

Drept punct de plecare a cercetărilor pedagogice constituie fenomenul educațional în complexitatea și dimensiunile sale, conferindu-i anumite caracteristici și note de specificitate, abordate pe baza datelor empirice despre realitatea educațională. „O cercetare educațională presupune, realizarea de demersuri științifice de studiere a faptelor pedagogice, respectiv, întreprinderea de acțiuni specifice în legătură cu toate componentele fenomenului educațional: curriculum, educatori, educați, mediu educativ, activități instructiv-educative, manuale etc.”, afirmă M. Bocoș. Această caracterizare a cercetării educaționale imprimă un caracter teoretico-practic al cercetărilor realizate de cadrele didactice, „una din modalitățile concrete de investigare a practicilor didactice în scopul ameliorării lor și al dezvoltării unei educații de calitate”, definită prin noțiunea de *cercetare-acțiune* [7, p. 4].

Având în vedere complexitatea sistemului de învățământ, componentele acestuia pot constitui elemente sau chiar domenii de cercetare acțiune: dezvoltarea curriculumului, metodele utilizate, strategii de interacțiune, sisteme alternative de evaluare, propria formare profesională - alături de multe ale elemente pot să fie abordate în scopuri ameliorative prin metodologia cercetării-acțiune. De asemenea, acest tip de investigație poate să fie utilizat ca un instrument eficient de (auto)evaluare, cu efecte clare la nivel instituțional sau individual. Cercetarea-acțiune vine să amelioreze practica curentă prin aplicabilitate locală și imediată, reducând în mod eficient timpul dintre validarea rezultatelor unei investigații și aplicarea lor concretă într-un context educațional determinat.

Studierea evenimentelor și a fenomenelor de natură educațională în activitatea directă cu clasa de elevi se realizează în orice tip de unitate școlară și extrașcolară. Orice temă, metodă de cercetare și formă de finalizare se adaptează mediului de lucru în care se realizează cercetarea. Cadrul instituțional al procesului de învățământ creează oportunități favorabile realizării cercetărilor, bazându-se pe grupuri de subiecți ai cercetării, elevi și copii, restrânse numeric sau dezvoltate la nivelul eşantioanelor, cu posibilități de investigare prin relaționare directă și pe termen îndelungat. Subiecții cercetării se află continuu în atenția profesorului, aflat în poziția de cercetător, rol de care se poate folosi pentru urmărirea intenționată prin observare a fenomenului studiat o durată de timp, cât permite programul școlar.

Observația sistematică permite studiul riguros, planificat al comportamentului subiecților, atât în mediul natural, cât și în condiții de laborator. Acest tip de observație are atât valențe exploratorii, sugerând ipoteze de lucru ce vor fi verificate prin intermediul altor metode, cât și

calitățile unei metode de sine stătătoare, oferind date descriptive importante despre realitatea studiată. În general, observația sistematică se realizează prin intermediul unei *grile de observație*, care oferă un cadru de sistematizare și ierarhizare a datelor brute, menționează autorii Ghidului pentru cercetarea educației [5, p. 46].

Metoda cercetării documentelor curriculare și a altor documente școlare, prezentată în detaliu de M. Bocoș, presupune analiza, din perspectiva anumitor parametri, stabiliți în concordanță cu scopul și obiectivele cercetării, a datelor oferite de documentele curriculare oficiale, documente școlare, materiale componente ale portofoliului cadrelor didactice și documente de arhivă [2, p. 49]. Fiecare din acestea reprezintă o sursă de documentare și conturarea unei imagini de ansamblu asupra organizării și desfășurării activității educaționale, atât la nivelul documentelor școlare oficiale (regulamente interne, foi matricole, cataloage, rapoarte, situații școlare, procese verbale, fișe/rapoarte de observație a activităților didactice, fișe/ rapoarte de evaluare a activității didactice, rapoarte de preinspecție și inspecție, orare etc.), precum și a materialelor componente ale portofoliului profesorilor (planificări calendaristice, proiecte ale unităților de învățare, proiecte de activitate didactică, fișe de lucru, fișe psihopedagogice ale elevilor, teste pedagogice de cunoștințe, conspecte, referate, folii pentru retroproiector, planșe, modele materiale sau ideale, softuri etc.).

Regretul invocat de C. Cucuș rezumă faptul, că „multe dintre cadrele didactice nu mai mențin o legătură optimă cu ceea ce este nou în materie de cercetare și inovare în arealul educațional, iar numeroși profesori, odată ce au încheiat un program de formare inițială, se blochează în propriile paradigme de gândire și acțiune, dominate de șabloane procedurale” [3, p. 42]. În orice domeniu de activitate, absolvenții studiilor universitare continuă să învețe prin diverse forme instituționale, având scopuri precise de perfecționare a formării inițiale și de menținere în ritmul noutăților, inovărilor în domeniu. Cercetarea științifică se extinde în toate sferile de activitate, având semnificații de căutare, interogare, descoperire și soluționare a problemelor.

Oportunitățile cadrului instituțional pentru implicarea în cercetarea științifică a cadrelor didactice sunt fără limite, analiza rațională, științifică a educației, înțeleasă ca proces critic și continuu în care sunt formulate sistematic întrebări în legătură cu componentele și variabilele fenomenului educațional și în care se încearcă să se răspundă la ele, definesc cercetarea pedagogică.

BIBLIOGRAFIE

1. BOCOȘ, M. *Cercetarea pedagogică. Suporturi teoretice și metodologice*. Cluj-Napoca: Casa Cărții de Știință, 2003. 223 p. ISBN 973-686-354-9
2. BOTGROS, I. *Cadrul didactic – un cercetător științific al activității educaționale personale*. In: Revista Didactica Pro..., revistă de teorie și practică educațională, 2014, Nr. 2 (84), p. 2-4. ISSN 1810-6455
3. CUCUȘ C. *Pedagogie*, 2014, Iași, Editura Polrom, 536 p. ISBN: 978-973-46-4041-6
4. ENĂCHESCU, E. *Cercetarea științifică în educație și în învățământ*. București: Editura Universitaria, 2012. 978-606-591-471-1
5. LABAR, A., POPA, N., ANTONESCU, L. (coord.) *Ghid pentru cercetarea educației*. Iași, Editura Polrom, 2009. 192 pagini | 978-973-46-1279-6

6. MARGA, A. *Challenges, values and vision: the university of the 21st century*. Cluj-Napoca : Presa Universitara Clujeana. 2009. 367 pag ISBN 9789736108952.
7. NEDELCU, A. *Cercetarea-acțiune în educație*. București, 2011. <http://mentoraturban.pmu.ro/sites/default/files/ResurseEducationale/Modul%208%20Cercetare%20actiune.pdf>
8. PERETTI, A., *Educația în schimbare*. Iași, Editura Spiru Haret. ISBN 973-97578-1-2.
9. *Fisa postului Profesor*. Colegiul Național „Sfântul Sava”. Aprobata în ședința Consiliului de administrație din 27.10.2020 Disponibil: <http://licsfsava.ro/site/wp-content/uploads/2020/11/Fisa-post-profesor-2020-2021.pdf>
10. <http://stats.oecd.org/glossary/detail.asp?ID=6120>

OPORTUNITĂȚI DE CERCETARE ȘTIINȚIFICĂ A CADRELOR DIDACTICE

SCIENTIFIC RESEARCH OPPORTUNITIES FOR TEACHERS

*GARȘTEA Nina, dr., conf. univ.,
Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Crenagă” din Chișinău
ORCID: 0000-0002-1926-6234*

*GARȘTEA Nina, PhD, Associate Professor,
State Pedagogical University "Ion Creanga" from Chisinau*

ORCID: 0000-0002-1926-6234

CZU: 378.12:001.89

DOI: 10.46727/c.09-12-2022.p16-22

Rezumat: Cercetarea științifică este un demers complex, care angrenează cadrele didactice într-un proces bine delimitat ca *scop, metodă de lucru și realizare*. Fiecare demers investigativ este circumscris unui cadru larg și unui context specific în care are loc cercetarea. Cadrele didactice sunt angrenate în cercetarea științifică în funcție de *interesele profesionale; poziția în cadrul structurilor de învățământ și obligațiile profesionale* asumate în mod direct. Activitatea de cercetare a cadrelor didactice are valențe în asigurarea *fundamentelor educaționale* în vederea formării personalității celor educați. Implicarea cadrelor didactice în cercetarea științifică trebuie să respecte *legea aristotelică a răgazului*, ca o cuprindere în muncă a scopului pentru care se depune. În cercetarea științifică un rol deosebit îl are paradigma constructivistă și hermeneutica, ca asigurare a credibilității în cercetare.

Cuvinte-cheie: cercetare științifică, cadre didactice, paradigma constructivistă, hermeneutica.

Abstract: The scientific research is a complex endeavor, which engages teaching staff in a well-defined process in terms of purpose, working methods and achievement. Each investigative approach is circumscribed by a broad framework and a specific context within which the research takes place. The teaching staff is engaged in scientific research according to the professional interests of every member; in accordance with the position within the educational structures and taking into account the professional obligations assumed directly. The research activity of teaching staff is significant in ensuring the educational foundations used to shape the personality of youngsters. The involvement of teaching staff in scientific research must respect the Aristotelian law of respite, as to include in the work the purpose for which it is done. In scientific research, a special role is played by the constructivist paradigm and hermeneutics, as a means of ensuring credibility in the research.

Keywords: scientific research, teaching staff, constructivist paradigm, hermeneutics.